

ÖSSZEGZÉS

Egy csoporttársammal az idei terepgyakorlat során [bizalmas adat]-n jártunk, ahol a szociális földprogrammal kapcsolatban, a szociális földprogram keretén belül végeztünk kutatást. Adatlapokat kellett felvennünk, valamint három - három interjút kellett készítenünk olyan emberekkel, akik részt vesznek a szociális földprogramban. Meglehetősen élveztük az itt töltött időt, igyekeztünk a lehető legtöbbet kihozni belőle, igyekeztünk a lehető legtöbb oldalról, legtöbb szemszögből vizsgálni a helyi szociális földprogramot.

A bemelegítő kérdéseket követően a foglalkozási életúttal folytattuk az interjút. [bizalmas adat]-n a legtöbb ember iskolája 8 általános alatt van, vagy 8 általános, esetleg előfordult olyan is, hogy szakmája legyen egy illetőnek, ám hiába a magasabb iskolai végzettség, jövedelmi és életszínvonalbeli helyzetük ezeknek az embereknek se eltérő a helyi átlagtól. A legtöbben a közfoglalkoztatásban kezdtek el dolgozni, tekintettel arra, hogy kevés egyéb jövedelemszerzési lehetőség van. Akik nem közfoglalkozásban kezdtek el dolgozni, azok vagy azon néhányak közé tartoznak, akiknek sikerült a faluban munkát találni (ilyen munkáltatók [bizalmas adat]-n a boltok, a pálinkafőzde, esetleg az önkormányzat, posta - bár utóbbinál két ember dolgozik, a helybéliek elmondása szerint), vagy [bizalmas adat]-n próbáltak szerencsét, ott kezdtek el dolgozni. Szinte kivétel nélkül gazdálkodtak korábban is, csak a legszegényebbek mondták azt, hogy nem, ők nem, mivel nem volt mit elültetni, nem volt mit tartani. Mégis, ezek az emberek a földből élnek, mindnyájuknak van gazdálkodó múltja, ha nem több, akkor az, mikor gyerekként besegítettek a szülőknek a családi otthon körül. Östermelő az emberek többsége sosem volt, azonban természetesen vannak, akik mindmáig ezzel foglalkoznak. Az alacsony jövedelem okaként leginkább a munkahelyek hiányát említették az interjúalanyok, de, ami meglepő volt, azt is megemlítették, hogy (természetesen a jelenlévők mindig kivételek voltak), de a szorgalom is kihalni látszott a faluban, azok a generációk, akik [bizalmas adat]-t [bizalmas adat]-vá tették, kiöregedtek, elköltöztek, meghaltak. Leginkább a gyerekkori tapasztalatokra támaszkodtak a szociális földprogramba belépő emberek, mikor elkezdtek a földdel foglalkozni, mikor a kapott dolgokat felhasználták, ám az önkormányzatnak hála voltak tanfolyamok is, illetve megbeszélések, mikor a legalapvetőbb szinttől kezdték a tanítást.

Hogy mire büszkék az emberek? A [bizalmas adat]-ra, a szép tájaikra, a pálinkájukra, a templomukra, sőt egy interjúalanyom, aki nincs benne a szociális földprogramba, azt is hozzátette, hogy a szorgalmukra, ám sajnálatos mód' ez a szorgalom kezd eltűnni, mint azt

korábban is említettem összegzésem előző bekezdésében. Az itt élők között jó kapcsolat van általánosságban, azonban az irigységet sokak kiemelték, mikor ideértünk; a lehető legapróbb dolgoktól kezdve minden egyéb irigységet szül a faluban, forrása lehet negatív érzelmeknek. Romák nincsenek a faluban, csak két családban van jelen a kisebbség: az egyik családban a feleség, a másikban pedig a férj roma származású, de a megkérdezettek elmondása szerint tökéletesen beolvadtak a faluba, semmiben sem térnek el a többi lakostól, sőt úgy is fogalmaztak, hogy az a roma származású férj különb számos magyar származású embernél a településen. Mint azt már írtam az imént, az emberek a földből élnek. 52.000 Ft-ot kapnak a közmunkások, 74-t pedig a brigádvezetők. Azok helyzete sem fényesebb, akik [bizalmas adat]-n dolgoznak: nekik a plusz költségek (bérlet, stb.) miatt, habár kicsivel magasabb a fizetésük, mégis ugyanott vannak, mint a közfoglalkoztatottak. A közfoglalkoztatás mellett [bizalmas adat]-n két bolt van, a posta, az önkormányzat, a pálinkafőzde és esetleg napszámosként lehet pénzt szerezni. Emiatt a közfoglalkoztatás a legfontosabb dolog a falu életében, s ennek keretében a földeket művelik, varrnak, a konyhának szerzik be a hozzávalókat. Interjúalanyaim elmondása szerint polgármester úr mindig kikéri a véleményüket, emiatt semmit se csinálnának másképp, hiszen ők maguk tudnak változásokat hozni, ha valami nem jól működik. Ilyen szempontból rendkívül pozitív, egyöntetű vélemény volt mind a polgármesterről, mind pedig az önkormányzat tevékenységéről: emberségesek, barátságosak, mindig lehet számítani rájuk.

Más jövedelemszerzési lehetőségekként tanfolyamokról beszéltek az interjúalanyok, olyan képzésekről, melyek segítségével esetleg jobban fizető munkát találhattak volna, valamint napszámról és magáról a földprogramról beszéltek még, illetve arról, hogy van, mikor polgármester jelzi, hogy ide vagy oda lehet menni ennyi embernek, ennyi fizetésért. Sajnálatos mód' meglehetősen erős passzivitás jellemzi az efféle lehetőségekre adott reakciót, csak néhányan vannak a faluban, akik lelkesek, igyekeznek részt venni a lehető legtöbb programban. Leginkább a növénytermesztés erős [bizalmas adat]-n, az emberek mindig azt termelik, amit kapnak. Emellett csirkét tartanak túlnyomó részben, de mellette van, aki vásárolt magának sertést. Szó volt még a kacsáról is, de azt nem szerették a helybéliek. Elmondásuk szerint a gazdálkodásban nincs olyan, hogy munkaidő vagy pihenőidő: mindennek megvan a pontos ideje, mindig van mit csinálni a földön. Az önkormányzatnak csak néhány hektár földterülete van, ezért igyekeznek a falu minden szabad földjét, szabad területét kihasználni, hasznosítani. Termelési eszközt nem kapnak, sajátot használnak, azonban ingyenesen fel lehet szántatni a kerteket az önkormányzattal. Erről mindenki tud, de csak kevesen éltek ezzel azon emberek csoportjából, akikkel sikerült beszélgetést

kezdeményeznünk. Mindenkit megkerestek, akik a földprogramban vannak, anno az alapján választották be az embereket, hogy sokgyerekesek-e vagy sem. Természetesen önkéntes alapon működött, ám senki se vonakodott tőle - „amit adnak, azt el kell fogadni” alapon. Voltak olyanok, akik be akartak kerülni, de nem sikerült nekik, ezek leginkább olyan családok voltak, akiknek nem volt gyermeke, szimplán „ha neki jár, akkor nekem is” elven próbálták meg. Az irigység is itt ütötte fel a fejét, emiatt. Volt képzés a földprogramban, a legalapvetőbb gazdálkodási módszerektől (hogyan ültesse el a kapott magokat, majd hogyan nevelje a palántát) egészen a gyógynövényekig számos képzés történt a faluban. Teljes önállóságot gyakorolhatnak a résztvevők, a családon belüli munkamegosztás pedig a legtöbb helyen megtalálható, azonban a dolog oroszlánrészét az anya végzi.

Főnök nincs (vagy, ha igen, akkor a [bizalmas adat]-t említették ilyen formában, ellenben csak olyan szinten, hogy ő fogja össze a szociális földprogramot, ő az, aki, a földprogramban résztvevők szerint, koordinálja ezt a programot), azonban ellenőrizni szokta az önkormányzat, hogy hogyan használták fel a családok a kapott magokat, állatokat. Legtöbbször azt állították, semmiféle probléma nem volt soha, mindenki örül, ha kap valamit, ebből adódóan jól használja fel. Mégis, egy kis nyomozást követően kiderült, hogy előfordult már természetesen az is, hogy a rászorulóknak eladták a kapott dolgokat, mert pénzt akartak inkább. Az sajnos nem derült ki, hogy ezt követően kizárták-e volna őket a programból vagy sem, tud-e az önkormányzat erről vagy sem. A résztvevők bármit csinálhatnak e mellett, teljesen szabadok, semmiféle ellenszolgáltatást sem kell nyújtaniuk: a program csak egy kis kiegészítés, hogy könnyebb legyen megélniük még az ínséges időkben is.

A megkérdezettek a kérdés hallatán, miszerint meg tudják-e becsülni az ideai termés értékét, először meglepődtek, ám meglepettségük néhány pillanattal később semmivé lett, s megkísérelték a lehető legpontosabb választ adni. Becslésük szerint az ideai termés a tavalyihoz hasonlatos lesz - ez megfelelően lefedi még a téli időszak szükségleteit is, előfordult, hogy még az interjú készítésének idejére is maradt az előző szezon terményéből. Pontos százalékot azonban nem tudtak mondani, ám a család élelmezésének magas százalékát biztosította, illetve elszórtan voltak olyanok is, akik még elajándékozni (az egy háztartáson belül élő családtagokon kívül egyéb rokonoknak is jutott belőle) / eladni is tudtak belőle. Egytől egyig elégedettek a mennyiséggel, illetve magával a programmal (elvégre ingyen kapnak magokat, s ezt követően csak rajtuk múlik, eredményes lesz-e a szociális földprogram), ebből adódóan szorgalmasan művelik a kertjüket. Ebből adódóan egészen biztosan folytatnák ezt a tevékenységet azok, akik megengedhetik maguknak a vetőmag megvásárlását, esetleg a napos csirkék megvételét. A legtöbbeknek szerepel a céljaik között, hogy a piacra termeljenek, és

már a helyi erősségeket felhasználva tettek is az ügy érdekében, esetleg már meg is próbálkoztak a piacra való termeléssel.

A résztvevők egytől egyig újrászerveznék ezt a programot, és nem változtatnának rajta semmit, egyedül a kacsza körülményességét nehezményezték, hiszen, ahogy azt az elején említettem, [bizalmas adat]-n a polgármester kikéri az emberek véleményét ezen a területen. Elmondásuk szerint elégedettek azzal, hogy kik vesznek részt (bár azért volt olyan vélemény, hogy jobban meg kéne szűrni a résztvevőket), továbbfejleszteni nem tudják, hogyan lehetne. Szociális szövetkezetbe azonban nem lépnének be (csak elvétve hallottak róla), mert „közös lónak túrós a háta” véleményük szerint.

Zárógondolatként talán a benyomásokról írnék, és az érzésekről, melyek akkor keringtek bennem, mikor a buszmegállóban állva végleg búcsút mondtuk a falunak (persze nem örökre), valamint az interjúk gépelése közben tapasztalt állapotot mutatnám be. Nem titok, [bizalmas adat]-ra szerettem volna menni már az első pillanattól kezdve. Hogy miért? Magam sem tudom. Most foghatnám némi humorral elfedve a valóságot a pálinkára, vagy arra, hogy vendéglátósként nem árt tudni, honnan is jön az a bizonyos termék, melyet árusítok, és, amiből rendelek hetente a beszerzőtől. Azonban, bár valóban mindezek szerepet játszottak, valójában a legfőbb ok a választásnak a prezentáció volt, melyet a [bizalmas adat] tartott... Igyekeztünk megőrizni pártatlanságunkat az itt töltött napok során, és véleményem szerint elfogultságnak nyoma se lehet a leadott anyagban, mert bármit is csináltunk, bármerre is jártunk, mindig előttem lebegett a gondolat, az ok, amiért a faluban tartózkodtunk. Ellenben, most, hogy lezárult az én szerepköröm, kicsit elfogultabban is beszélhetek, s talán ez is segítségére lehet a kutatásnak... valamilyen szinten. Meglátásom szerint valóban jól működik ez a program [bizalmas adat]-n: mind az önkormányzat, a polgármester, mind pedig a résztvevők a szívükön viselik ezt a programot, s bár interjú formában sajnálatos módon féltek, legalábbis eleinte féltek beszélni, azonban nagyon sok mindent megtudtunk. Saját véleményem szerint az elosztás, a szűrés talán lehetne valamivel pontosabb, elvégre interjúalanyaim egyike ([bizalmas adat] 3) például, ahogy láttam, magasan az átlag felett állt jövedelem szempontjából. Mégis az itt élők egyedül a kacsát nehezményezték, amiről azóta már [bizalmas adat] is tud, mást nem csinálnának másképpen. Ahogy észrevettem, [bizalmas adat] számít erre a programra és szeretné a termelést növelni, még hatékonyabbá tenni, valamint a turisztikai szerepét is meg akarja erősíteni a falunak, ami minden kétséget kizárva pozitív hatásokkal jár majd a faluban.